

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 76 | 2022 | št. 1-2 (165) | str. 1–279

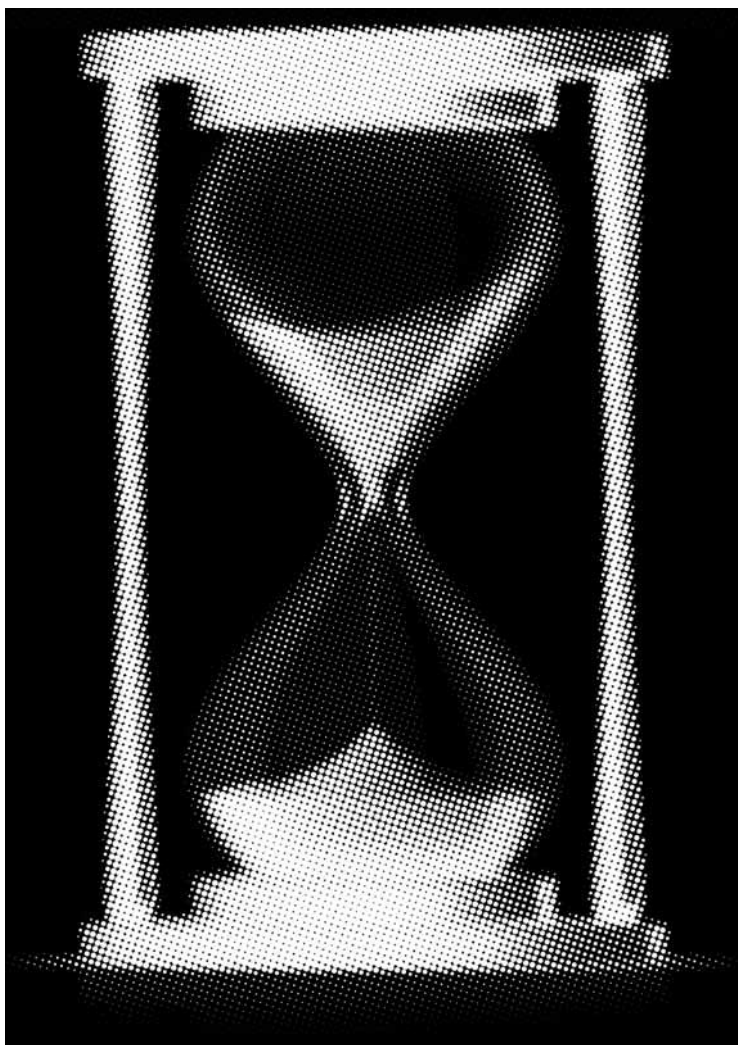

Mirja Jarak, *Ranokrščansko slikarstvo i skulptura u Iliriku u doba sv. Jeronima* • Marko Medved, *Una sconosciuta cappella di S. Girolamo a Rijeka (Fiume) nel contesto della tesi liburnica sull'ubicazione di Stridone* • Nataša Golob, *Prvi ljubljanski škof Sigismund pl. Lamberg: zadolžnica za knjige, izposojene 22. januarja 1478, in darilna listina, izstavljena 16. marca 1484* • Lilijana Žnidaršič Golec, *Studijske in osebne vezi članov »nemške nacije« iz slovenskih dežel na univerzah v Padovi in Bologni v drugi polovici 16. stoletja* • Lovorka Coralić, *Vojnici iz Ljubljane u mletačkim prekomorskim kopnenim postrojbama u 18. stoljeću* • Uroš Košir, *Vojška pokopališča in grobovi vojnih ujetnikov in vojakov iz prve svetovne vojne na območju med Trento in Kranjsko Goro* • Jelka Piškurić, *Prispevek k razumevanju organizacije in delovanja Črne roke: primer Franca Fraklja Ferdinand Kühnel, Memento Mori: Ethnisch-sprachliche Aspekte der (Süd-)Kärntner Erinnerungskultur* • Špela Bezjak, *Vloga materialnih virov in sodobni učni pristopi k arheološkim virom v osnovnih in srednjih šolah*

Zgodovinski časopis

HISTORICAL REVIEW

ZČ | Ljubljana | 76 | 2022 | št. 1-2 (165) | str. 1–279

Izdaja
ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Ljubljana

GLASILO ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Mednarodni uredniški odbor: dr. Kornelija Ajlec (SI), dr. Tina Bahovec (SI),
dr. Bojan Balkovec (SI) (tehnični urednik), dr. Rajko Bratož (SI),
dr. Ernst Bruckmüller (AT), dr. Liliana Ferrari (IT), dr. Ivo Goldstein (HR),
dr. Žarko Lazarević (SI), dr. Dušan Mlacović (SI) (namestnik odgovornega
urednika), dr. Božo Repe (SI), dr. Franc Rozman (SI), Janez Stergar (SI),
dr. Imre Szilágyi (H), dr. Peter Štih (SI) (odgovorni urednik), dr. Marta
Verginella (SI), dr. Peter Vodopivec (SI), dr. Marija Wakounig (AT)

Za vsebino prispevkov so odgovorni avtorji, prav tako morajo poskrbeti za
avtorske pravice za objavljeno slikovno in drugo gradivo, v kolikor je to
potrebno. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in
navedbo vira.

Redakcija tega zvezka je bila zaključena 6. april 2022.

Prevodi: Saša Mlacović (angleščina, nemščina)

Oblikovanje in oprema: Vesna Vidmar

Sedež uredništva in uprave: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani,
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, tel.: (01) 241-1200,
e-pošta: info@zgodovinskicasopis.si; <http://www.zgodovinskicasopis.si>

Letna naročnina: za leto/letnik 2022: za nečlane in zavode 32 €, za društvene člane 24 €,
za društvene člane – upokojence 18 €, za društvene člane – študente 12 €.
Cena tega zvezka v prosti prodaji je 16 € (z vključenim DDV).

Naročnina za tujino znaša za ustanove 45 €, za posameznike 35 €
in za študente 25 €.

Plačuje se na transakcijski račun: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Slovenija
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2, 1520 Ljubljana LJBASI2X

Sofi nancirajo: Publikacija izhaja s fi nančno pomočjo Javne agencije za raziskovalno
dejavnost RS

Prelom: ABO grafi ka d.o.o. – zanj Igor Kogelnik

Tisk: ABO grafi ka d.o.o., Ljubljana, maj 2022

Naklada: 780 izvodov

Zgodovinski časopis je evidentiran v naslednjih mednarodnih podatkovnih
bazah: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH),
Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences,
ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art,
Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskicasopis.si>
info@zgodovinskicasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK	949.712(05)
UDC	

BULLETIN OF THE HISTORICAL ASSOCIATION OF SLOVENIA (HAS)

International Editorial Board: Kornelija Ajlec, PhD, (SI), Tina Bahovec, PhD, (SI), Bojan Balkovec, PhD, (SI) (Technical Editor), Rajko Bratož, PhD, (SI), Ernst Bruckmüller, PhD, (AT), Liliana Ferrari, PhD, (IT), Ivo Goldstein, PhD, (HR), Žarko Lazarević, PhD, (SI), Dušan Mlacović, PhD, (SI) (Deputy Editor-in-Charge), Božo Repe, PhD, (SI), Franc Rozman, PhD, (SI), Janez Stergar (SI), Imre Szilágyi, PhD, (H), Peter Štih, PhD, (SI) (Editor-in-Chief), Marta Verginella, PhD, (SI), Peter Vodopivec, PhD, (SI), Marija Wakounig, PhD, (AT)

The authors are responsible for the contents of their articles, they must also secure copyrights for the published photographs and figures when necessary. Reprints of articles, photographs, and graphic material are only allowed with explicit permission of the editorial office and must be cited as sources.

The editing of this issue was completed on April 6, 2022.

Translated by: Saša Mlacović (English, German)

Design: Vesna Vidmar

Headquarters and Mailing Address: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenia, phone: +386 1 241-1200, e-mail: info@zgodovinskiasopis.si; <http://www.zgodovinskiasopis.si>

Annual Subscription Fee (for 2022): non-members and institutions 32 €, HAS members 24 €, retired HAS members 18 €, student HAS members 12 €.

Price: 16 € (VAT included).

Subscription Fee: foreign institutions 45 €, individual subscription 35 €, student subscription 25 €
Transaction Account Number: SI 56020 1 000 12083935
Zveza Zgodovinskih društev Slovenije, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana,
Nova Ljubljanska banka, d.d., Trg Republike 2,
1520 Ljubljana LJBAS12X

Co-Financed by: Slovenian Research Agency

Printed by: ABO grafi ka d.o.o., Ljubljana, May 2022

Print Run: 780 copies

Historical Review is included in the following international databases: Scopus, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Historical Abstracts, International Bibliography of the Social Sciences, ABC CLIO, America: History and Life, Bibliography of the History of Art, Ulrich's Periodicals Directory, Russian Academy of Sciences Bibliographies.

<http://www.zgodovinskiasopis.si>
info@zgodovinskiasopis.si

ISSN 0350-5774	
UDK UDC	949.712(05)

Razprave – Studies

- Mirja **Jarak**, Ranokršćansko slikarstvo i skulptura u Iliriku
u doba sv. Jeronima8–23
Early Christian paintings and sculpture in Illyricum in St Jerome's time
- Marko **Medved**, Una sconosciuta cappella di S. Girolamo
a Rijeka (Fiume) nel contesto della tesi liburnica
sull'ubicazione di Stridone24–33
The Unknown Chapel of St. Jerome in Rijeka in the Context
of Liburnian Location of Stridon
- Nataša **Golob**, Prvi ljubljanski škof Sigismund pl. Lamberg:
zadolžnica za knjige, izposojene 22. januarja 1478,
in darilna listina, izstavljena 16. marca 148434–82
Sigismund of Lamberg, the First Bishop of Ljubljana:
A Borrower's Note from 1478 and a Deed of Donation from 1484
- Lilijana **Žnidaršič Golec**, Študijske in osebne vezi članov
»nemške nacije« iz slovenskih dežel na univerzah
v Padovi in Bologni v drugi polovici 16. stoletja.....84–126
Study-Related and Personal Ties of Members of the "German Nation"
from Slovene Lands at Universities in Padua and Bologna in
the Second Half of the 16th Century.
- Lovorka **Čoralić**, Vojnici iz Ljubljane u mletačkim prekomorskim
kopnenim postrojbama u 18. stoljeću.....128–139
Soldiers from Ljubljana in Venetian Overseas Land Troops
in the 18th Century
- Uroš **Košir**, Vojaška pokopališča in grobovi vojnih ujetnikov
in vojakov iz prve svetovne vojne na območju med Trento
in Kranjsko Goro140–159
Military Cemeteries and Graves of Prisoners of War and Soldiers
from World War I in the Area between Trenta and Kranjska Gora
- Jelka **Piškurić**, Prispevek k razumevanju organizacije in
delovanja Črne roke: primer Franca Fraklja160–183
Towards Understanding the Organization and Operation of
the Black Hand: The Case of Franc Frakelj

Ferdinand Kühnel , <i>Memento Mori</i> : Ethnisch-sprachliche Aspekte der (Süd-)Kärntner Erinnerungskultur	184–219
Memento Mori: Ethnic and Linguistic Aspects of (South-) Carinthian Culture of Remembrance	
Špela Bezjak , Vloga materialnih virov in sodobni učni pristopi k arheološkim virom v osnovnih in srednjih šolah	220–236
The Role of Material Sources and Modern Teaching Approaches in Basic and Secondary Schools	

V spomin – In memoriam

Milica Kacin Wohinz (Marta Verginella)	238–249
Jože Mlinarič (Boris Hajdinjak)	250–253

Ocene in poročila – Reviews and Reports

Handbuch zur Geschichte Südosteuropas, Bd. 1, 2 (Peter Štih)	256–257
Ante Tresić Pavičić, Povijest Hrvata pod narodnim vladarima (619-1102) (Ignacij Voje)	258–262
Tomaž Lazar, Oklepi iz Narodnega muzeja Slovenije. Zaščitna oprema od visokega srednjega do zgodnjega novega veka (Jernej Kotar)	263–265
Boris Golec: Valvasorji: med vzponom, Slavo in zatonom (Dejan Zadravec)	266–269

Sergij Vilfan, Opera selecta. Pravotvornost in pravo v zgodovini Slovencev in njihovih sosedov (Anton Snoj)	270–272
Mojca Šorn, Pomanjkanje in lakota v Ljubljani med veliko vojno (Irena Selišnik)	273–275

* * *

Navodila avtorjem prispevkov za Zgodovinski časopis	276–279
Instructions for Authors	

Ocene in poročila

Handbuch zur Geschichte Südosteuropas. Bd. 1: Herrschaft und Politik in Südosteuropa von der römischen Antike bis 1300. Izd.: Fritz Mitthof/Peter Schreiner/Oliver J. Schmitt. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2019. XLIV, 1122 strani. **Bd. 2: Herrschaft und Politik in Südosteuropa von 1300 bis 1800.** Izd.: Oliver Jens Schmitt. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2021. 1089 strani.

Namen tega kratkega zapisa je opozoriti slovenske zgodovinarke in zgodovinarje, ki se že od zgodnjega 20. stoletja tudi raziskovalno in študijsko posvečajo zgodovini jugovzhodne Evrope in v tem okvirju še zlasti zgodovini zahodnega Balkana z vzhodnojadransko obalo, na odličen priročnik za zgodovino jugovzhodne Evrope, ki nastaja od leta 2010 v koordinaciji Leibnitz inštituta za raziskave vzhodne in jugovzhodne Evrope v Regensburgu. Gre za presežek v dosedanji obravnavi zgodovine jugovzhodne Evrope, za »priročnik za 21. stoletje«, kot je izpostavljeno že v samem naslovu uvoda v celotno serijo, in s tem za nespregledljivo delo na področju zgodovine jugovzhodne Evrope. Priročnik je v prvi vrsti namenjen potrebam zgodovinskih raziskav in univerzitetnega pouka in eden od njegovih glavnih ciljev je ponuditi bralcu zanesljivo orientacijo v množici informacij in v posamezniku že nepregledni historiografski produkciji, ki se posveča zgodovini jugovzhodne Evrope. Priročnik zato ne prinaša samo pregleda zgodovinskega dogajanja v sinhroni in diahroni perspektivi, ampak nudi, kar je za uporabnost takšnega kompendija nemara še pomembneje, obsežne (komentirane) preglede virov, literature, stanja raziskav, aktualnih znanstvenih diskusij kot tudi defni citarnih vsebin, ki se tako izrisujejo kot možni bodoči raziskovalni cilji. Načrtovanih je sedem zvezkov s tematskimi bloki gospostvo in politika, jezik in kultura ter gospodarstvo in družba, ki so kronološko razdeljeni na predmoderno in moderno obdobje, meja med njima pa je okrog 1800. Gre seveda za dolgoročen in izjemno zahteven projekt, v katerega so vključeni številni strokovnjaki za posamezna vprašanja in ki zahteva tudi dobro koordinacijo in nič manj redakcijo.

Do zdaj sta v treh knjigah in v skupnem obsegu več kot 2200 strani precej drobnega tiska izšla dva zvezka priročnika, ki obravnavata gospostvo in politiko v jugovzhodni Evropi v predmodernem obdobju. Prvi zvezek obravnava v dveh knjigah čas od predrimskega obdobja do konca 13. stoletja, drugi pa v eni knjigi pozni srednji in zgodnji novi vek. Na splošno je mogoče reči, da je v obeh zvezkih jugovzhodna Evropa predstavljena kot proti Sredozemlju, srednji Evropi, pontskemu svetu in bližnjemu vzhodu odprt ter obenem močno diferenciran prostor z zelo

različno in kompleksno politično dinamiko, ki je skozi zgodovino nihala med imperialnimi stanji in konkurencami ter regionalnimi, različno dolgoživimi političnimi organizmi. Bralec se tako lahko v priročniku seznani z zgodovino in strukturami Rima, Bizanca, Osmanskega sultanata in Beneške republike v jugovzhodni Evropi kot tudi z barbarskimi tvorbami pozne antike in zgodnjega srednjega veka, posebej pa je v posameznih poglavjih seveda obravnavana tudi dogodkovna in strukturna zgodovina Madžarske, Bolgarije, Grčije, Srbije, Hrvaške (z Dalmacijo in Slavonijo), Vlaške in Moldavije. Samo po sebi je razumljivo, da je bila predstavitev tako obsežne in obenem različne vsebine v priročniku s tako visoko zastavljenimi cilji zaupana uveljavljenim strokovnjakom, pri čemer so nekateri med njimi napisali tudi več poglavij, med katerimi so nekatera zelo obsežna. Za ilustracijo naj bo omenjeno, da je najdaljše med njimi poglavje Balkan med regionalnimi gospostvenimi tvorbami in osmansko osvojitvijo (ok. 1300 – ok. 1500). Obsega več kot 200 strani, napisal pa ga je Oliver Jens Schmitt z Inštituta za vzhodnoevropsko zgodovino dunajske univerze, ki je tudi eden od izdajateljev priročnika in sploh danes eden najbolj renomiranih raziskovalcev in poznavalcev zgodovine jugovzhodne Evrope. Kljub vsem pohvalam, ki jih priročnik nedvomno zasluži, pa je vendarle treba opozoriti, da se posamezni avtorji v pristopu k obravnavi zaupanih jim vsebin med seboj precej razlikujejo. To je na primer zelo opazno pri obravnavi najstarejše zgodovine Srbov (Mihailo St. Popović) in Hrvatov (Neven Budak), za kateri prinaša temeljne informacije *De administrando imperio* Konstantina Porfirorogeneta. V prikazu srbske zgodovine so Konstantinove informacije povzete precej manj kritično, kot v prikazu hrvaške zgodovine in s tem na način, ki ne odgovarja današnjemu stanju raziskav in diskusij o vrednosti cesarjevega besedila iz srede 10. stoletja za zgodovino Srbov in Hrvatov v zgodnjem 7. stoletju.

Naj ta kratek zapis zaključim z ugotovitvijo, da je ena od pomembnih lastnosti priročnika, da povezuje in presega tako tipično in ne samo za jugovzhodno Evropo značilne po nacionalnem ključu razdrobljene zgodovinske raziskave in pripovedi, v katerih se radi izgubijo širši konteksti in širše perspektive.

Peter Štih

ISSN 0350-5774

ZČ | Ljubljana | 76 | 2022 | št. 1-2 (165) | str. 1–279